

Een zondvloed

Michoël Felsenbaum

Een opvallend groot deel van de hedendaagse Jiddisje schrijvers komt uit Moldavië, of met een ouder woord: Bessarabië. Forwerfs-redacteur Boris Sandler, de eigenzinnige dichter Lev Berinski en de dichter en prozaïst Michoël Felsenbaum zijn de bekendsten. Felsenbaum (1951) groeide op in Florești en trok in 1991 naar Israël, waar inmiddels tien boeken van hem zijn verschenen.

Sjabesdike sjwebelech (Lucifers op sjabbat) verscheen in 2004. Het is een postmoderne eindtijdnovelle, die aansluit op een oud verhaal dat er toch nog een zondvloed zal komen. Deze geschiedenis speelt zich af in het heden of in de nabije toekomst, maar schakelt moeiteloos heen en weer naar verschillende historische periodes van de afgelopen tweeënhalf duizend jaar. In het afgelegen Zevenbergdal - we denken daarbij al gauw aan Zevenburgen (Transsylvanië), een gebied dat Oostenrijks, Hongaars en Roemeens is geweest - wordt de grote rode synagoge door de regenvloed ingesloten en komt Benedict, de herder, door zijn nieuwste vlam tot een schokkende ontdekking. In de climax van het verhaal spelen mythische figuren als de Oeros, de Leviathan en de reuzenvogel Ziz hun rol.

Het onderstaande fragment vormt het begin van *Sjabesdike sjwebelech*¹.

Vrijdagavond begon het te gieten. De felle wind uit de bergen joeg een pak zwarte wolken het dal in. In een mum van tijd werd de grote rode synagoge bedekt met een natte nevelbaard en lange regendraden. Een uur eerder waren elf rechtvaardigen bijeengekomen voor het middaggebed. Elk telde voor elfduizend bidders.

Reb Faivl Talleswever was daarentegen laat uit het rituele bad gekomen. Hij had nog geen stap buiten de deur gezet of de eerste druppels vielen. Toen de storm halverwege zijn regenscherm knakte, keerde hij op zijn schreden terug. In één minuut was hij kletsnat, rilde hij van de kou en keerde met tranen in zijn ogen terug naar huis. 'De engelen overwonnen - zoals er geschreven staat - de rechtvaardigen.'² Deze rechtvaardige stierf tot z'n ongeluk op de drempel van zijn slaapkamer.

Na het middaggebed was het wel duidelijk dat de sjoelgangers in de grote rode synagoge zouden moeten overnachten: een Godvrezende loopt niet op sjabbat met een regenscherm.

Vanwege de wervelwind en de dichte mist viel het aartsengel Michael niet mee de grote rode synagoge te vinden. Nu zat hij stil en onzichtbaar als een nevelkap naast de grote tegelkachel en keek uit naar de vrijdagavond.

De elf rechtvaardigen waren al klaar om de sjabbat binnen te halen³ toen de twaalfde binnenkwam, de bekeerling Jitschak ben-Avraham⁴, schaapherder en kenner van de rabbijnse boeken. Daarop vergrendelde Michaël de deur en trok een diepe groef in de grond rondom de grote rode sjoel als bescherming tegen het water. Meneer Ferenc, de sjabbesgoj, bleef zitten in het halletje van de kleine sjoel. Hij durfde niet naar zijn huisje op het sjoelplein te gaan waar hij een fles slivovitsj voor de sjabbes had weggestopt. Een goede ziel en een droevige zuipschuit, die meneer Ferenc. Hij was bang voor de gracht die hij met zijn troebele blik door het raam kon zien. Hij durfde het de rechtvaardigen niet te vertellen. Hij kon zich niet voorstellen dat ook joden zouden schrikken bij het zien van de gracht.

Aartsengel Michaël ging door de muur naar buiten. Hij wapperde met z'n zijden vleugels en vloog omhoog. De grote rode sjoel heerste over de wereld. Van boven zag Michaël de rechtvaardigen aan tafel gaan om van hun sjabbes te genieten. Hij hoorde hoe ze hun sjabbesliedjes zongen en de Eeuwige loofden.

De sterren doofden een voor een, maar in de grote rode synagoge, onder de neveldeken van de regen, brandden de sjabbeskaarsen. Het was er warm en feestelijk.

Aartsengel Michaël daalde op het dak van de grote rode synagoge en zette zich naast de warme schoorsteen. Door het dakraampje zag hij hoe

de rechtvaardigen waren ingedommeld aan de lange, witgedekte tafel. Daarvan werd hij zo vrolijk dat hij omhoog vloog, een stukje zweefde en begon te dansen in de frisse regenstromen. Een stap naar rechts: 'Goet sjabbes, lieve joden!' Een stap naar links: 'Kom joden, wees sterk en vrees Gods oordeel!' Een stap vooruit: 'Laat de Wet stralen over je levensweg!' Een stap terug: 'Joden, wees gezond en sterk!' Een fladder omhoog: 'Geprezen de Allerhoogste, Die zorgt voor Zijn kinderen!'

Het ging bliksemen en donderen. Uit de bergen begonnen beekjes water te stromen, te kolken. Een woeste bergstroom sleurde de enorme kei weg voor de ingang van de grot waar de Oeros al zo'n paar duizend jaar lag te slapen. Nu stroomde het koude water het hol binnen. Het beest werd wakker met een zoete zucht. Een zucht die de aarde deed beven. In zijn slaperigheid, deed hij geërgerd een poging op z'n poten te gaan staan. Met z'n puntige schouder scheurde hij de bergtop open. Versuft van de slaap en het lawaai van de steenlawine stond hij daar: een standbeeld van blinde machtige kracht die heerste over de Zeven Bergen. De steenlawine sloot zes van de zeven bergspletten af. Het Zevenbergdal en de grote rode synagoge waren afgesneden van de wereld.

De Talmoed zegt: 'Elke stroom heeft zijn eigen verloop'⁵ en zo is het. De wateren bleven maar aanzwellen, en als die zevende, allerdiepste kloof er niet was geweest tussen de Groene en de Ronde Berg, dan had het Zevenbergdal al lang de bodem gevormd van een nieuwe zee. Dan was de grote rode synagoge, moge het ons bespaard blijven, al lang een massagraf geworden. Maar God zorgt als een vader. Met één hand neemt Hij, met beide geeft Hij. De zevende kloof was zo diep en zo breed, dat hij zes van de zeven bergstromen in zich opslokte.

Woest en breed stroomde de zevende rivier naar het zuiden waar hij al gauw de smalle, half uitgedroogde Jordaan bereikte.

Diep in de modder van de Jordaanmonding sliep de Leviathan. Het koude, kolkende water wekte hem, hij kletste met zijn vin, waarop de waterstand in het Meer van Tiberias twee meter steeg. De Leviathan zuchtte en slurpte de halve Jordaan leeg. Het waterpeil zakte, waarop de Leviathan in de verte de weerspiegeling zag van zijn levensgrote vijand: de Oeros.

Rond middernacht begon het harder te regenen. De bergstromen lieten het Zevenbergdal onderlopen. Het handjevol bewoners van de bergdorpen had allang een goed heenkomen gezocht bij de burens aan gene zijde van de bergen. De kolkende stromen hadden de paar huisjes van de bergen weggevaagd, het leek alsof ze er nooit gestaan hadden. En wie niet op tijd was weggekomen werd meegesleurd, de diepte in, met het troebele water en de gloeiende stenen. Enkel een paar geschrokken geiten wisten zich in veiligheid te brengen in de Vrolijke Grot onder de Vingerrots.

De herder Benedict, een vrolijke bastaard, werd midden in de nacht wakker. In de Vrolijke Grot was het warm en droog. De bange geitjes verdrongen zich om zijn benen. Benedict draaide zich om naar zijn nieuwe vlam: het boerenmeisje Catharina. Zijn hand botste daarbij tegen een geit die gelijk begon te mekkeren. Benedict duwde de geit opzij, deed zijn ogen open en zag dat Catharina verdwenen was.

‘Katrien!’ schreeuwde hij woedend, ‘Katrien, de pleuris, waar zit je!?’

‘Itje-itje-itje-èèè...’

‘Katrien, hou op met die flauwekul. Nou!’

‘Hou-ou-ou...’

‘Katrien, geloof me nou maar. Ik pak je zó en dan tamp ik je vol dat het je oren uitkomt!’

Zoals de Schrift evenwel zegt: ‘Maar het bleef stil en niemand gaf antwoord.’⁶ Geen reactie. Benedict hees zich overeind en stak een kaars aan. Afgezien van hem en twee bange geiten die zich tegen de grotwand hadden aangedrukt, was er niemand in de Vrolijke Grot. Benedict schrok: zonder zijn hulp lukte het niemand het hol in of uit te komen. Hij was de enige die het pad kende van de Vingerrots naar de grot. Zijn liefjes bracht hij altijd ’s nachts naar binnen. Ook z’n nieuwste liefde Catharina had gisteren laat op hem staan wachten, vlakbij de Vingerrots. Toen ze er aankwam begon het al te miezeren; een dikke mist kroop van de bergen het dal in. Het was goed donker. Toch had Benedict haar geblinddoekt met een vuile lap voordat hij haar binnenleidde in zijn ‘paleis’, de Vrolijke Grot. Daarop nam hij de lap van haar ogen. Het hol was zo klein als een kast en zo donker als de woeste rotsen waar

ze dagelijks op uitkeer, sinds ze het daglicht had aanschouwd. Bij een muur lag een schapenvacht op de grond. Tegenover de opening lag een grote steen met erop een fles slivovitsj, twee glaasjes, een brood, een ui en een kaars op een gebroken bord. Het zag er niet helemaal uit als in Catharina's verhitte dromen. Ze had een licht kristallen paleis verwacht met goud, hoge zolderingen en marmeren beelden langs de muren. Een argeloos kind van een jaar of vijftien. Ze had de halve woorden en verhalen opgevangen die vrouwen elkaar toefluisterden over de herder Benedict en zijn viriliteit. Over de Vrolijke Grot, waar ze hadden gevoeld wat het betekende vrouw te zijn. Catharina was een goede, tere ziel die zich in haar verbeelding zoete voorstellingen maakte, terwijl ze wachtte op de dag dat herder Benedict haar op zijn armen de prachtige grot in zou dragen. Daar zou zij als een echte prinses met bevende stem tot hem zeggen: 'Lieveling, ik ben geheel de jouwe.' Ach ja, een droom blijft een droom, hoe mooi die ook is.

Catharina was midden in de grot blijven staan, omdat ze niet durfde te gillen. Benedict had haar bij de hand genomen en haar met een ijzeren greep op de schapenvacht neergezet. Ze begon te snotteren.

'Doe niet zo mal, gekkie. Geen vrouw is hier ontevreden weggegaan. Geloof mij nou maar.'

Benedict goot de glazen vol slivovitsj en drukte er een in Catharina's bibberende handje.

'Drink maar, gekkie, word je lekker warm. Wat bibber je, je lijkt wel een schoothondje. Hup, daar ga je!' en Benedict sloeg zijn glas in één teug achterover.

Catharina sloot haar ogen, sloeg een kruis en dronk de stinkende slingerolie.

'Neem er een hap bij,' Benedict scheurde een stuk van zijn brood en duwde het met wat ui erop in Catharina's open mond, 'eet, ik doe het niet graag met dronken vrouwen. Eet op, dan nemen we nog een glaasje. Je bent in goede handen, neem dat maar van mij aan!'

Van dat tweede glas werd Catharina een stuk opgewekter. Zoals men zegt: 'De wijn in het lijf, het hart in de mond.' Catharina begon te lachen en te babbelen. Benedict stond op en liet zijn broek zakken. Catharina trok bleek weg.

Een halve nacht lang ging Benedict zonder onderbreken op Catharina te keer. Hij beet en kneedde haar borsten alsof het deeg was. Catharina trachtte nog onder de gloeiende hamer vandaan te kruipen, maar Benedict hield haar vast als een bankschroef. Ze raakte haast buiten zinnen en verloor haar bewustzijn.

Toen ze weer bijkwam was het kaarsje bijna gedoofd. Benedict sliep, hij snurkte als een gewond beest. Twee geiten stonden bij de grotwand en drukten zich tegen elkaar aan. Catharina kwam overeind en kroop naar de opening van de grot. Buiten heersten bliksem en donder. De slagregen kwam met bakken uit de hemel zodat ze nauwelijks een lichtje in het dal kon onderscheiden. Even bleef ze staan bij de ingang, maar toen draaide ze zich om naar de stenen tafel, schonk een glaasje vol, goot het in haar keel en kroop het hol uit.

Toen Benedict ontwaakte was Catharina al ver van de Vrolijke Grot. Opgegroeid in de bergen, wist ze het geheime paadje te vinden en klauwde ze over de Vingerrots naar het dal, naar huis. Benedict kon zich niet voorstellen dat een vrouw hem zou verlaten, en al helemaal niet dat een vrouw in haar eentje het geheime pad zou vinden. Hij kroop naar de opening, stak zijn hoofd naar buiten en bestierf het haast ter plekke. Pal voor hem op de Kale Berg stond een enorme zwarte os, zo groot dat hij de halve hemel verduisterde. Zijn ogen bliksemde, zijn hoeven sloegen vonken en over zijn stalen schonken stroomde de 'rivier van vuur': de Oeros was klaar voor de strijd.

- 3 -

Aartsengel Michaël was uitgedanst en uitgebeden. Opgewekt daalde hij af naar het dak van de grote rode synagoge. Bij de schoorsteen was het droog en lekker warm. Een grote blikken kap beschermde de schoorsteen voor de regen. Michaël zat bij het dakraampje en genoot van de aanblik van de slapende rechtvaardigen aan tafel. Stil en rustig als kleine kinderen. Aan het uiteinde zat Fanny, de vrouw van de rabbijn met Sara, de vrouw van de bekeerling Izak ben-Abram, en haar vijf dochters. Ze praatten zachtjes, maar Michaël hield niet zo van vrouwenpraatjes. Bla-bla-bla-kinderen, bla-bla-bla-koosjer, bla-bla-bla-mikwe...

Michaël knikkebolde en zag niet dat zijn collega's Roechiël en Chasj-

maliël op hetzelfde dak waren geland. De laatste zag Michaël dommelen en raakte z'n vleugel aan. Michaël schoot overeind: 'Wat doe je!? Ben je gek geworden; wat is dat voor gedoe!?' riep hij boos.

'Nou nou, doe niet zo aangebrand. 't Is maar een grapje,' suste Chasjmaliël en kwam bij hem staan.

'Reken maar dat ik Hem van jou stomme streken vertel,' siste Michael, terwijl hij een paar stappen achteruit week.

'Dan vertel ik Hem dat jij in slaap bent gevallen in diensttijd, bijgoochem!' en hij spooq in Michaëls richting, waarna hij zich tot Roechiël wendde: 'Kom maat, gaan we aan de slag?'

'Aan de slag,' antwoordde de aangesprokene. Michaël vloog moppend naar het Paradijs om z'n vleugel te repareren. De twee anderen togen aan de arbeid. Roechiël zette het op een blazen waardoor hij een enorm gat maakte in het hoofdplein van de stad: een honderd meter in de breedte en net zo diep. Het water dat Mikdorf had overstroomd liep nu de kuil in. Daarop maakte Chasjmaliël de grond droog en scheidde de stad van de rest van het Zevenbergdal. Rond middernacht steeg Mikdorf op met al zijn huizen, bomen en bewoners. Een machtig luchtkussen duwde de stad van onder omhoog en bracht hem ver van het Zevenbergdal, richting Armenië, naar de berg Ararat. Alleen de grote rode synagoge bleef op zijn heuvel middenin het dal, als een klap in het gezicht van de Duvel en de blinde Natuur.

De vrome bekeerling Izak ben-Abram stond als eerste op om Tora te leren. Als herder uit een oud herdersgeslacht beschikte hij over een inwendige klok die hem nooit in de steek liet. Izak ben-Abram opende zijn ogen precies om kwart voor twaalf en liep naar de gang beneden om zijn handwassing te doen. Daar trof hij meneer Ferenc, de sjabbesgoj, meer dood dan levend, klappertandend bij het raam.

'Goet sjabbes, meneer Ferenc,' zei reb Izak.

'G-g-g...,' antwoordde meneer Ferenc.

'Waarom gaat u niet slapen? Voelt u zich niet wel?'

Maar meneer Ferenc stond op en nam reb Izak bij de hand.

'Ik ben bang,' fluisterde hij.

'Dacht u dat slivovitsj moed gaf? Geloof me, behalve God is er niemand om bang voor te zijn. Ga gewoon naar uw huisje en doe een lekker tukje,' en reb Izak goot water in een kan om de handen te wassen.

‘Meneer Itsik, gelooft u mij, ik heb vandaag nog geen slok gedronken.’

Meneer Ferenc bracht zijn mond naar reb Izaks oor: ‘Ik kan niet naar buiten, de deur zit potdicht. En rond de synagoge is die vreselijke gracht’.

‘Een gracht, zegt u... helemaal rondom?’

‘Reb Itsik, probeert u het zelf. De deur gaat gewoon niet open.’

‘Wat dacht u dan, meneer Ferenc, dat drank kracht gaf? Ik ben geen zielvorser, maar...’

Reb Izak hield zijn hand voor meneer Ferenc’ ogen: ‘Zegt u eens, wat ziet u nu?’

‘Waarom zoudt u mij slaan, meneer Itsik? Wat heb ik u misdaan?’

‘Uw antwoord, meneer Ferenc, is het bewijs. Een duidelijk teken van een delirium.’

Reb Izak ben-Abram liep naar de deur en draaide aan de knop. De deur gaf geen krimp. Reb Izak duwde met zijn schouder tegen de deur, waarop een fikse stroomstoot hem tegen de muur smakte. Meneer Ferenc begon te snikken.

‘Meneer Itsik, ik ben bang. Wat kan ik eraan doen? Ik ben niet eens een jood. Ik heb een vrouw met zeven bloedjes van kinderen. Hoe moeten ze te eten krijgen, als wij hier niet meer uit komen?’

Izak ben-Abram zei niets. Hij liep naar het raam en keek naar buiten. Heel Mikdorf was verdwenen. Geen huis, geen boom. Water en nog eens water. Rond de synagoge: een grote, diepe gracht. Reb Izak liep de zwarte trap op naar de tweede verdieping en drukte z’n neus tegen het vensterruitje: hetzelfde uitzicht. Eén waterwoestenij op de plek waar ooit Mikdorf stond. Reb Izak liep terug naar de eerste verdieping, zette de verdwaasde heer Ferenc op een stoel, deed zijn handwassing en klom naar de bibliotheek voor zijn Torastudie.

- 4 -

Benedict kroop terug in de grot. Hij had buikkrampen en had er alles voor over om het vreselijke beeld kwijt te raken dat hij zojuist op de Kale Berg had gezien. De gigantische os stond hem als een spookbeeld voor ogen. Benedict stak nog eens zijn hoofd naar buiten. De os stond

nog op dezelfde plek, op de Kale Berg, en sidderde alsof hij koorts had. Benedict draaide zich om naar de tafel, schonk zich een glas slivovitsj in, de enige kuur die hij kende. Het glas smaakte naar Catharina's lippen en Benedict, geile bok die hij was en door en door herder, raakte opgewonden van de tere, vluchtige vrouwengeur. Hij liet zich zakken op het schapenvel. De donkerrode vlekken op de witte vacht brachten hem terug naar de werkelijkheid. Honderden vrouwen hadden op die vacht gelegen. De een om woede of verdriet af te reageren, de ander uit nieuwsgierigheid. Toch had nog niet eerder een maagd op die oude versleten vacht gelegen. Catharina was de eerste en wie weet ook de laatste in zijn leven. Zo verdreef ze zelfs het beeld van de gruwelijke os op de Kale Berg. De verre geur trok hem aan en er kwam een waas voor zijn ogen.

Benedicts geboorte stond onder een ongunstig gesternte. Het verhaal gaat als volgt. Een Italiaanse jood, maestro Benedicto Bonvito, kwam naar Mikdorf om een nieuwe Ark voor de Torarollen in de grote rode synagoge te plaatsen. De maestro werd verliefd op Mirjam Roitman, de aanstaande van Ezer Bron. De twee waren zowel vóór haar huwelijk als daarna meer dan eens op heterdaad betrapt. Maestro Bonvito had de kast met houtsnijwerk versierd, zijn geliefde een kind bezorgd en was

naar huis vertrokken. Naar Florence, waar vrouw en kinderen woonden. Mirjam kreeg een jongetje. Hij werd besneden en kreeg de naam Ben-Zion. Maar ja, de mensen hebben grote ogen en boze tongen. De rabbinale rechter, reb Mozes Cohen, oordeelde dat het kind een bastaard was, een *mamzer*. Hij scheidde het jonge stel, waarop Ezer Bron met zijn ouders beschaamd uit Mikdorf vertrok en Mirjam zich met het hoofd naar beneden van de Vingerrots stortte. Een christelijk gezin had zich over het kind ontfermd. Het kreeg de naam Benedict: Benedictus Pestan.

Benedict groeide op tot een goed en slim jongetje. Zijn pleegouders George en Liane Pestan waren eenvoudige, lieve mensen, uit een oud herdersgeslacht. Ze hoedden Faivl Talleswevers schapen en daar leefden ze van. Talleswever mocht het joch erg graag. Hij kwam eenmaal per week langs bij de Pestans, vroeg dan naar zijn schapen en de zoute kaas. Vervolgens onderwees hij de jongen de Tora, de Midrasj en later ook een eerste begin van de Talmoed. Ja, dat waren nog de goede jaren toen Jiddisj de voertaal was. En niet alleen bij de joden, maar ook bij de lokale herders. De joden van Mikdorf vormden immers de enige brug tussen het Zevenbergdal en de buitenwereld. De zoute kaas van de Mikdorfse schaapskooien had een naam in heel Europa.

Toen Benedict dertien werd, probeerde Faivl Talleswever de rabbinale rechters ervan te overtuigen dat het jong geen bastaard was. Zijn moeder was gewoon vóór haar huwelijk in verwachting geraakt. Daarmee was Benedict een echte jood, al had zijn arme moeder, ze ruste in vrede, een zonde begaan. Zegt de Talmoed niet: 'Israël blijft Israël, met of zonder zonde.'⁷ Ook een zondige jood is een jood. Maar het hielp allemaal niets. De oude hulprechter Mozes Cohen zat allang in het paradijs Toire te leren met herders en rechtvaardigen, en de paar overlevende getuigen wisten ook niet meer zo zeker of ze Mirjam met haar Italiaan vóór of na haar bruiloft hadden betrapt. Maar de killebestuurders hadden toch besloten dat een te mild oordeel de reine joodse vrouwen, God verhoede, in de afgrond van lichtzinnigheid zou storten. Kortom, Benedict bleef bij zijn pleegouders en werd herder.

En toen brak de oorlog uit tussen de Duitsers en de Fransen. Overal werd gevochten en het einde was niet in zicht. Europa at geen Mikdorfer kaas meer en de schapen gingen onder het mes. De herders trokken

stuk voor stuk weg. De achterblijvers beten op een houtje en raakten aan de drank. De een ging bedelen, de ander verviel tot diefstal en roof. Benedicts pleegvader George verliet huis en haard en trok naar Amerika om werk te zoeken. Z'n vrouw Liane zat zeven jaar op hem te wachten, jammerde tot haar tranen op waren en ging ten slotte aan de drank.

Benedict bleef als enige herder achter in het Zevenbergdal. Hij genoot het vertrouwen van de Mikdorfse joden. Hij hoedde de koeien en schapen voor een paar centen die zijn pleegmoeder van haar hoognodige drank voorzagen. Aan groene weduwen zoals Liane ontbrak het trouwens niet in het dal. Arme vrouwen die uitkeken naar een haveloze zwerver zoals de droge aarde naar een fris buitje. Benedict was jong, knap en krachtig. Van onder zijn bontmuts sprongen zijn moeders prachtige zwarte lokken tevoorschijn. Voor de eenzame vrouwen in de berghutjes gold hij als hun kostbaarste goed. Ze twistten om hun plek op zijn schapenvacht. Benedict beviel zijn nieuwe rol wel. In ruil voor een klein beetje liefde brachten ze hem slivovitsj en eten. Om maar niet te spreken van de genoegens van hun vurige schoot.

Toen de oorlog eindelijk voorbij was, begonnen de overgebleven Fransen en Duitsers weer te eten als voorheen. Ook de Mikdorfer kaas was weer gewild, zodat het leven iets aangener werd. Een stuk of tien herders keerde naar hun vrouw terug om thuis een, twee of drie onverwachte spruiten aan te treffen: bastaards, mamzers. Ook het oude liedje van 'een eenzaam weeskind, door de oorlog van huis en haard verdreven' deed het niet: ze hadden allemaal dezelfde koppies, met die wilde zwarte lokken. Voor Benedict bleef niets anders over dan de nijldige herders te ontlopen, de bergen in. In zijn eentje tussen de rotsen met verder alleen stenen en het bijbeltje dat Talleswever hem jaren geleden had gegeven. Hij zou daar al lang zijn gecrepeerd, als de vrouwen hem geen warm hart hadden toegedragen. Zij waren het pad naar de Vingerrots nooit vergeten. Haast iedere dag kwam er eentje naar de Rots van Verlangen om iets voor hem achter te laten. Een fles drank, een brood of een stuk kaas. De herders vergaten Benedict na verloop van tijd en aangezien hun vrouwen niet ophielden koters met wilde zwarte lokken te krijgen, kwam één van hen op de heldere gedachte dat dat wel het gevolg moest zijn van een geheime joodse verwensing dan wel van de klimaatverandering in de bergen van na de oorlog.

Zo bracht Benedict een paar jaar door in de Vrolijke Grot. Bij de diepe kloof waarin zijn moeder Mirjam haar eeuwige rust had gevonden. Afgesloten van de buitenwereld, had hij niets te doen dan hele dagen te wachten op een vrouw. Wel had hij een paar keer gepoogd naar de bodem van de kloof af te dalen om zijn moeders gebeente te begraven, maar dat was keer op keer mislukt: de wand was gewoon te steil. Hem bleef geen andere keus dan in zijn grot te zitten en Toire te leren.

Het kaarsje was nu bijna uitgedoofd. In de Vrolijke Grot werd het stikdonker. Alleen de ene na de andere bliksemflits verlichtte zijn versteende gezicht. Enerzijds wilde hij de grot verlaten om zijn Catharina terug te halen, hij voelde zich vanaf nu verantwoordelijk voor haar leven en lot, anderzijds was hij bang voor de herders, die bij alle heiligen gezworen hadden de vader van hun keefskinderen te castreren en om hals te brengen. Een paar minuten bleef hij besluiteloos zitten. Toen wikkelde hij z'n bijbeltje in de talles onder zijn hemd, bond de geiten aan elkaar en nam ze mee het hol uit.

Vertaling: Justus van de Kamp

Noten

¹ Een verhandeling over het boek van Astrid Starck-Adler, hoogleraar Jiddisj in Mulhouse, is te vinden op: <http://yiddish.haifa.ac.il/tmr/tmr08/tmr08003.htm>

² ניצחו אראלים את המצוקים Talmoed/Ketoebot 104/A: Een uitdrukking van verdriet als een rechtvaardige of heilige is overleden.

³ *kaboles-sjabes*: ontvangst van de sjabbat. De sjabbat, 'Koningin Sjabbat' wordt traditioneel gepersonifieerd als de *sjechina*, zeg maar, de vrouwelijke vorm van God.

⁴ De joodse naam (naam die in sjoel wordt gebruikt) van een *ger* (bekeerling tot het jodendom) eindigt altijd met 'zoon van Abraham', de laatste voorouder van wie zeker is dat die een 'koosjere' jood was.

⁵ נהרא ופשיטה נהרא Talmoed/Choelin 18/B, 57/A: 'Iedere stroom heeft zijn eigen verloop', d.w.z. elk oord heeft zijn eigen gebruiken.

⁶ 1 Koningen 18:26

⁷ Talmoed/Sanhedrin 44

